

GAZDATISZTEK LAPJA

A MAGYAR GAZDATISZTEK ÉS ERDŐTISZTEK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
MEZŐGAZDASÁGGAL ÉS ERDÉSZETTEL FOGLALKOZÓK NYUGDIJINTÉZETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Előfizetési ára: Egész évre 2 forint.	Szerkeszti: JESZENSZKY PÁL, AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET TITKÁRJA, A MAGYAR GAZDATISZTEK ÉS ERDŐTISZTEK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK ÉS NYUGDIJINTÉZETÉNEK ÜGYVEZŐJE.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Üllői-út, „Köztelek“.
--	--	---

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, valamint a Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének és a Mezőgazdasággal és Erdészettel Foglalkozók Nyugdíjintézetének tagjai ingyen kapják.
Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagdíja egész évre 10 Ft. — A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének tagdíja egész évre 5 Ft., gazdasági segédítiszteknek 2 Ft 50 Kr.

Tagdíjnyugtázás.

100 forint alapítótagdíjat befizetett „Nicholson“
gyógyár részvénytársaság.

1899. évre tagdíjait aug. 14-étől okt. 5-ig beküldötték: 10 koronát: Eröss Miksa, Haják Gyula, Hidoghéthy Lajos, Huszár Károly, Lukovszky Mihály, Németh Vincze, Simitska Endre, Staut Dezső, Wladár Jenő, Zöld József.

5 koronát befizetett: Ros György.
Hátralékot fizettek: Arvai István 10 kor., Bakó Péter 60 kor., Csutha György 60 kor., Demees Lajos 10 kor., Evva Odón 30 kor., Horváth Pál 20 kor., Németh Vincze 40 kor., Schick Aurél 60 kor., Simitska Endre 40 kor., Staut Dezső 40 kor., Tobák Ferencz 40 kor., Wladár Jenő 40 kor., Zemling István 60 kor., Zöld József 40 kor.

Figyelmeztetés.

Egyesületünk tagjai közül sokan még nem küldötték meg a f. évre esedékes tagdíjakat, illetve a múlt évekről fennmaradt hátralékaikat. Tisztelettel kérjük az esedékes tagdíjak mielőbbi beküldését, mert azoktól, kik ebbeli kötelezettségüknek október hó 20-ig eleget nem tesznek, az esedékes tagdíjat postai megbízás útján fogjuk behajtani.

Ügyvezetőség.

Ismeretlen tartózkodású tagok.

Alább felsorolt tagjaink lakhelyüket változtatták s erről egyesületünket nem tudósítván, tartózkodási helyük előttünk ismeretlen. Tisztelettel felkérjük azon tagjainkat, akiknek az alább felsorolt tagok jelenlegi tartózkodási helyükről tudomásuk van, sziveskedjenek az illetők lakcímét egyesületünk ügyvezetőségével levelező-lapon tudatni.

Auerhammer Gyula, Baky István, Barabás János, Basch Sámuel, vattai Batta János, Baumann Samu, Benedek Antal, Böhmann Hermann, Busák József, Béházy Géza, Dobruczky Odón, Drávek Lipót, Farka György, Fischer Oszkár, Frühvirt Ferencz, Fülöp Gyula, Gaál Gábor, Hannibal Kálmán, Haracek István, Hegedűs János, Hütter Albert, Kárpfi Izidor, Longauer Vilmos, Lukáts Károly, Matlaszkovszky Károly, Meszter Ferencz, Mészáros Péter, Nagy Kálmán, Német Pál, Orosz Lajos, Schindler Kálmán, Schwarz Oltó, Schwarz Pál, Szabó Sándor, Ujfaluassy János, Varga Nándor, Vojacek János, Vollman Lajos.

Régmult, mult, jelen és jövő.

Ezen század közepe előtt alig néhány évvel még az urbériség korszakában a gazdatisztek foglalkozásukra való tekintettel inkább közigazgatással, a dézsma javadalmak beszedése és elszámolásával foglalkoztak, mint mezőgazdasággal; azért az uradalmi tisztartó a följötte álló bonorum direktor jurátus-hadából lett asszisztálva s képviselte az uriszéken uraságát stb. Az urbériség megszűntével nagyot változott a világ sora: az uraságok adófizetők lettek, földbirtokjaikat házikézelés alá kellett venni, hogy a közös teherhivatal követelményeinek megfelelőhessenek, gazdálkodni kellett. Nagyonbbrészt ezen időre esik a gazdatisztek képzésének fénykora, midőn a híres készthelyi Georgikon, a német nyelvű M.-Óvár-ból, nemkülönb az osztrák tartományok föld-

mivesiskoláit hallgatott képzett gazdák sokadalma lepte el az országot, kisebb-nagyobb szerencsével kezdtek meg a nagy latifundiumok házikézelés alá vételét, felszerelését. Ezen gazdasági hadjárat sok nevezetes vezért képzett, kik lelkes uttörői lettek a magyar mezőgazdaságnak. Ezen mult idő vezéregyéniségei élén állott gr. Festetic György, Klauzál stb.

Akkor divott az uradalmi rendszer, mely centralisztikus intézményével nem egy nagy latifundiumnál honosította meg az akkori igényeknek teljesen megfelelő kielégítő jövedelmű mezőgazdaságot, míg egyes nagyobb uradalmak saját zsirujukon az erdők letarolása és kipusztításából döntötték a dus jövedelmet. Ezen mult időben kedvteléssel fűszerezett volt a gazdatiszti élet.

De idők multával a földbirtokosok igényei fokozódtak, a hatvanas években sok gazdatiszt lett földönfutóvá. Herczeg Esterházy és a Szina-féle óriási uradalmak eladása és bérbéradása más pályaválasztásra szorította a fészükéből kiközöklent, kényelemhez szokott gazdatisztek nagy részét. Megkezdődött az egész országban a rendszertelen bérgazdálkodás, a melyben keletkeztek gazdagok és szegények. Mozgott a föld, tulajdonost cserélt a kastély, foszlott kisebb-nagyobb birtokká az uradalom. A jurium direktorok kezében elfogyott az ősi vagyon nagy része, adósság adósságra halmozva nem egy régi család fölé következett a tönk. S mindez csak azért, mert az illetők nem értették meg a kor igényeit, költek az urbéri váltásból eszeveszeten anélkül, hogy a természet által nyújtott dus föld felszerelésére és kihasználására gondoltak volna.

Hála az égnek! Voltak és vannak kivételek, amelyek nemcsak kiheverték ezen mezőgazdasági válságot, hanem okserű állattenyésztés és mezőgazdasági üzem mellett mintaserűen felszerelték uradalmait fokozott jövedelmezőség mellett, a birtok reális értékének megfelelő jövedelmezőséggel dicsekedhettek, s mindezt a saját takarékoságuk mellett a jó és megbízható gazdatiszti karnak köszönhették. S kikből állott ezen korban a gazdatisztek zöme?

Nagyon kis hányada a gazdatiszteknek volt ezidőben szerencsés diplomával dicsekedhetni, többnyire a középiskolákból kilépett hivatalsszerűleg uradalomba, ugyszólván gyermekévektől alkalmazásba jutott, gyakorlati gazdákból állott, akik még a karikára hajtott nyomtatás és hadaróval vert cséplésnél — fagyos őszi időkben — kénytelenek voltak a szérűn gabonagarmadák csoportját őrizni; vagy a Farkas és Vidacs-féle állatkinzó cséplőgépeivel reggeltől estig tölbe, fagyba unszolni a napszámos sereget az élet gyorsabb betakarítására. Ezekből az ekképp nevelt gyakorlati gazdák hadából lát a mai fiatalabb nemzedék öreg gazdákat, a kikre egynemely ficsur sajnálattal lenéz, mert nincs diplomája. Pedig ezek voltak az uttörők, ezek tartották föl a gazdatiszteket méltán megillető jó hírnevet. Igenis: a mult időben sokkal, de sokkal fáradságosabb és sok oldalabb volt egy gazdatisztnak a hivatása, mint ma, mert még akkor meg voltak a dézs-

más szőlők, a regálék, melyek irás és időben jelentékenyen igénybevették a gazdatiszteket, de az előhaladás sem volt könnyű, mert 10—15 évig irtoknak lenni nem tartozott a ritkaságok közé, majdnem öszült az illető, midőn önállásra került s mégis kitarotta, kitarott, mert: „hivatása volt a gazdasági pálya és tudta, akarta, hogy itt ezen a pályán élend s halnod kell“!

A jelenkorban pályaválasztásnál a materializmus az irányadó. Az ifju ugy mint hozzátartozói nagyonbbrészt a biztos jövő — a könnyű vagyonszerzéssel kecsegtető pálya — a kényelmes jólét ösvényének tekintik a gazdálkodást, tehát ritkán a hajlam, még kevésbé a hivatás az, a mi a gazdatiszti pályára vezeti a fiatal embert. Azt hiszi elmegy egy alsóbb vagy felsőbb gazdasági tanintézetre s ott annyit tanul, hogy végbizonyítványt kap — pontkum! Kész a gazda. S midőn fölismeri helyzetét, látja a rideg valót, megborzasd, uszik az árral, vagy kétségbeesve meghasonlik magával, elégedetlen és szerencsétlen ember lesz teljes életére s fönnen hangoztatja az ő szerencsétlenségét, mert ő sokat tanult s ime nincs elismerés, hagyják alárendelt állásban, mikor ő legalább is generális fizetést érdemelne.

Sajnos, hasonló pályaválasztást szerencsétlen gazdatiszt van az országban feles számmal s kívánatos, hogy hulljon a fergese, purifikálódjon a hivatásán lelkesülő gazdatiszti kar. Jelenben a főkéllék egy gazdatisztnak a hivatottság s ha szakértelem mellett a teljes odadással párosult becsületesség köti kenyer-adójához, a siker el nem marad; az ilyen egyéneket keresve keresi a nagybirtokosság, ezeknek éppen ugy van jelene, mint jövője, mert a tisztességes munkás és munkaadó kölcsönösen keresi és méltányolja egymást. A hűségét még senki sem bánta meg soha! Most egész ember kell.

Hát mit hoz a jövő? A gazdasági rendszer vajudása még tart ugyan s ennek folytán sokan azt jósolják, hogy már alig, vagy éppen nem lesz a gazdatisztnak jövője. No hát én is azt hiszem, hogy az elitelésre méltó gazdatisztek alkonyata közel van, ellenben az alapos szakismeret szerény becsületesség és szorgalommal párosulva nemcsak ma keresett, hanem a mezőgazdaság betérjes fejlődése több és több erőt igényel, az általános ismeretekkel fölfegyverkezett gazda épp ugy mint a speciális mezőgazdaság egyes üzemaiban alaposan képzett egyénre hovatovább annál nagyobb szükség lesz, mert a magyarországi latifundiumok még nagyon soká jutnak azon pontra, hogy eldaraboltságuknál fogva azon maga a földtulajdonos gazdálkodjon. A farmrendszer volna azon egyetlen mód, mely az eddigi uradalmi rendszert halomra döntse, de ezt a most divó fonák bérrendszer csirájában megölte, pedig éppen az intelligens gazdatiszti osztály lett volna hivatva kistökével a farmrendszert meghonosítani.

Bálintffy Pál.

Mozgalom a gazdatiszti jogviszony törvényes szabályozására.

Az alábbiakban nem a magyar gazdatisztek jogviszonyának törvényes szabályozására irányuló törekvéséről lesz szó, hanem azon mozgalomról, melyet ennek érdekében nagy apparátussal az osztrák gazdatisztek indítottak meg s a melynek támogatására — a mennyire ezt a fenforgó körülmények engedik — a Magyar Gazdatisztek Országos Egyesületét is felkérték. E kérelmet természetesen a legnagyobb készséggel teljesítjük, annyival inkább, mert ha lajthántuli kartársaink mozgalma eredményre vezet, úgy ezáltal kitűzött célunkhoz mi is egy nagy lépéssel közelebb érünk s viszont, a mint erre egyelőre elnöke az osztrák gazdatisztek egyesületének a nyáron megtartott rendkívüli közgyűlésén — a melyen éppen e fontos kérdés tárgyalatott — általános helyeslés mellett reá is mutatott.

A magyar gazdatiszti kar felettébb kedvezőtlen helyzete eléggé ismert s valóban alig hihető, de tény, hogy az osztrák gazdatisztek helyzete a miénkénél még sokkalta rosszabb. A felmondási idő s az évi fizetés mekkora hányadának kiadása, szolgálatból való rögtöni elbocsátás esetén nálunk sincs ugyan törvényileg szabályozva, de főleg ez utóbbit illetőleg mégis vannak általános érvényű kuriai döntvényeink, melyeket bíróságaink mérvadókul tekintenek s amelyek a magyar gazdatisztek érdekeit legalább némiképpen megvédik. Az osztrák gazdatisztek ellenben, mondhatni egészen törvényen kívüli helyzetben vannak, szolgálatukból stande pede elbocsátathatók, a nélkül, hogy a rögtöni elbocsátás után csak egy krajezárnnyi fizetésre vagy kielégítésre is igényt tarthatnának.

Ez a despirabilis helyzet természetesen már évek előtt őket is arra ösztönözte, hogy szolgálati viszonyuk törvényhozási uton leendő szabályozását a kormánynál sürgezzék, megindított mozgalmaik azonban nem vezettek semmivel sem több eredményre, mint a magyar gazdatisztek által ugyanez ügyben megindított mozgalmaik. A sikertelenség nem lankasztotta kitartásukat s ez év folyamán újult erővel, az eddiginél inpozánsabb méretekben indították meg az akciót, kívánásaikat szabatosan körvonalozva törvényjavaslat alakjában szerkesztették meg, amelyet az egész érdekelttséggel aláíratnak s memorandum kíséretében terjesztik fel monstre küldöttség útján a kormányhoz. Ennek a nagy társadalmi megnyilatkozásnak kétségkívül hatást kell gyakorolnia az illetékes tényezőkre, a kik nem fognak továbbra is elzárkózhatni egy nagy és jelentékeny társadalmi osztály jogos és méltányos kívánalmai elől.

Mint említettük, az osztrák gazdatisztek egyesülete a mi támogatásunkat is kéri, indokoltván kérelmének jogos voltát azzal, hogy miután igen sok magyar nagybirtokos Ausztriában is bir nagyobb fekvőségekkel és viszont s így gyakori az az eset, hogy az ez idő szerinti ezen birtokosok magyarországi birtokain alkalmazott gazdatisztek valamely osztrák birtokra helyeztetnek át, ezeknek érdekükben kell tehát hogy álljon, hogy Ausztriában a gazdatiszti jogviszony törvényileg szabályoztassék. Ohajtható ennél fogva, hogy a magyar gazdatiszti kar azon tagjai, kik ennek az eshetőségnek ki vannak téve, aláírásukkal szintén járuljanak hozzá a memorandum inpozánsabbá tételéhez.

A magunk részéről teljesen helyeseljük ezt az álláspontot s kívánatosnak tartjuk, hogy a közvetlen érdekelték a megindított akcióhoz való hozzájárulásukat az osztrák gazdatisztek egyesületénél (Bécs I. Minoriten Platz 4.) jelelték be.

Az osztrák gazdatisztek egyesülete által az ottani kormányhoz benyújtandó emlékirat hű fordításban a következő:

„Ismeretes, bár sajnos nem eléggé mé-

tányolt tény, hogy a magán, mező- és erdőgazdasági üzemeknél alkalmazottaknak szolgálati viszonya teljesen nélkülöz minden törvényes alapot. A szolgálatadó alkalmazottját mindenkor elbocsáthatja. Egy heti időt sem kell neki adni, hogy mást állást kereshessen; nincs kötelezve egy krajezár végkielégítést adni, nyugdíjról nem is szólva, ha alkalmazottja éveken át kifogástalanul szolgálta is őt. Nem lehet tagadni, hogy a szolgálatadók közt sok akad, aki törvényes kényszer nélkül is megfelel alkalmazottaival szemben erkölcsi kötelezettségeinek, viszont azonban nem csekély az oly szolgálatadók száma, a kik alkalmazottai erejét kibaszálják és az öreg, munkaképtelenné vált hivatalnokot, a ki más állás elnyerésére már nem számíthat, a legkicsinyesebb ürügy alatt elbocsájtják és családjával együtt a nyomorba döntik.

A magán gazdasági hivatalnokok állásának jogilag szabályzatlan volta évről-évre valódi családi tragédiák előidézőjévé válik, a melyek bizony borzalmas ékesszólással intenek arra, hogy a gyengék támogatása kötelesség.

Nem anyagi támogatásról van itt szó, hanem arról, hogy a magán gazdaságokban alkalmazottak szolgálati szerződése ingatag és esetleges jellegéből kivetkötve, annak törvényhozás útján oly keret adassék, melyen belül szolgálatadó és alkalmazott gazdasági és társadalmi jogait és kötelezettségeit teljesítőnek volnának. Mivel azon időben, midőn magánjogunk megalkottatott, a magán gazdasági alkalmazottak kara úgy szólván nem is létezett, az általános polgári törvénykönyvnek a munka szerződésre vonatkozó határozatai a mező- és erdőgazdasági alkalmazottakra egyáltalán nem alkalmazhatók; a kereskedelmi és ipartörvény róluk nem szól s így a mező- és erdőgazdasági magánhivatalnokok védtelenebbek a cselédekénél, melyeknek munka-szerződésüket a cselédtörvények szabályozzák.

De a szolgálatadók sem támaszkodhatnak alkalmazottaikkal szemben törvényre s ennél fogva nekik is éppúgy érdekükben áll, hogy a szolgálati viszony megfelelő törvényhozási intézkedések által szabályoztassék.

A dolgok illetén állásán mit sem változtat azon körülmény, hogy Ausztriában számos nagy mező- és erdőgazdasági birtokon a szolgálati viszony a szolgálatadó és alkalmazottak közt régi idők óta szolgálati pragmatika által van rendezve. Mert eltekintve attól, hogy ezen szolgálati pragmatikák többnyire hiányosak, már csak azon oknál fogva sem tekinthetők kielégítőeknek, mivel egyedül a birtokos akaratától vannak függővé téve és a szerződéses viszonynak mindkét felet kötelező megmásíthatatlan alapját nem képezhetik.

A szolgálati szerződéskötés, a mi különben is nagyon ritkán fordul elő, szintén nem nyújt kielégítő megoldást, mert régi tapasztalás, hogy a „szabad munkaszerződés” csak illúzió.

Csak egyetlen valóban kielégítő megoldási módja van ezen mélyreható, komoly kérdésnek s ez oly törvény alkotása, melylyel a magán gazdaságokban szolgálatban állók munkaszerződése a gazdasági és társadalompolitikai szempontok figyelembe vételével szabályoztatik.

A gazdatisztek egyesülete, mint a magán gazdasági alkalmazottak képviselője évek óta fáradozik azon, hogy ezen kérdésnek lendületet adjon és talán elért annyit, hogy ily törvény alkotásának szükségét már általánosan elismerik. Ma már nem a körül fordul a kérdés, szükséges-e egy ily törvény, hanem hogy mi legyen annak tartalma.

A gazdatisztek egyesülete már ki is dolgozott egy ily törvényjavaslatot, a mely a magángazdatisztek számos értekezletén tárgyalatott és az egyesületnek f. é. június 25 én tartott közgyűlésén határozattal emeltetett. E javaslat tekintettel arra, hogy oly tüzetes tárgyaláson ment keresztül s tekintettel a kérvényezők nagy számára, a munkaszerződést oly

alakban tünteti fel, a melyet a magángazdatisztek helyesnek és elengedhetlennek tartanak.

Vajha az irányadó tényezők a munka embereinek e nyugodt és komoly kérelmét figyelemre méltatnák! Hisz az eredményes munkának első feltétele, hogy a munkaadó és munkás jogai és kötelezettségei egymással szemben meg legyenek állapítva. Ha oly törvény hozatnék, aminő az itt előterjesztett, a magán gazdatiszteknek ma még hiányzó emez előfeltétel meg volna teremtvé. Az alkalmazottak munkaképe újra éledne, ha látnák, hogy az irányadó faktorok mellettük foglalnak állást, mellettük akik évtizedeken át figyelmen kívül hagyva, fontos és nehéz munkájukat zugoldás nélkül végezték.

Az alulírottak remélik, hogy kérelmük ily törvény alkotása iránt teljesülni fog. Hisz nem kérnek mást, csak azt, hogy a munkaszerződés a mai társadalompolitikai elveknek megfelelő oly alapot nyerjen, a melyen magukért, családjukért, a szolgálatadóért és a köz érdekért továbbra is eredményesen munkálkodhatnak.

Nagyban egészben ugyanazok a kívánalmak jutnak ez emlékiratban kifejezésre, melyeket a magyar gazdatisztek két kongresszusa elfogadott, illetékes helyre fel is terjesztett, azóta többszörösen meg is sürgetett, de amelyek ma is megoldásra várnak.

Az osztrák gazdatisztek által ez ügyben újból megindított mozgalom közvetlenül ugyan aránylag kevés számú Magyarországon működő gazdatisztek érdekel, közvetve azonban nagy kihatással lehet a mi ügyünkre is s ezért teljes szívvel óhajtuk, hogy az a kívánt sikerre vezessen.

Jeszenszky Pál.

Első gazdasági iskolánk.

A mai, már nem is gőzzel, hanem villámmal rohanó időben, a századvég utolsó éveiben, a mindennapi kenyér fáradságos megkeresése közben alig van annyi időnk, hogy állandó munkakörünkön kívül valami más dolognak is szenteljünk egy kis időt; alig érünk reá, hogy néha magunkba szállva, nemcsak a jelennel foglalkozunk, hanem a múltnak is adózunk s megösmérjük, hogy mik voltunk addig, míg ilyenekké lettünk.

Pedig azt hiszem, nem érdektelen dolog megtudni ezt is. A delphii jóda már évezredekkel ezelőtt állította fel akciómául azt a híres mondását, melyet épületének homlokzatáról is hirdetett: „Ösmerd meg tenmagadat”, vagyis hogyha tudni akarjuk, hogy mik vagyunk, tudnunk kell azt is, hogy miként lettünk azzá.

Áll ez pedig különösen mezőgazdaságunk történetére, melyből még ma is alig tudunk valamit. Tudjuk azt, hogy nemzetünk őstermelő állam volt már akkor, mikor a hét vezér ezt a szép országot elfoglalta; hogy azután a műveltebb nyugattal való állandó összeköttetése folytán a magyar is haladt a mezőgazdaság terén; tudjuk, hogy a kulturális szempontból előrehaladott szomszéd nyugati államok példáján okulva, nálunk is akadtak nemeslelkű főurak, kik a mezőgazdaság fejlesztésénél első sorban szem előtt tartották, hogy azok az egyének kik ezen szakkal hivatásszerűleg foglalkoznak, kellőképpen ki is legyenek arra képezve.

Gróf Festetics György élete és e téren való munkálkodása azt hiszem mindnyájunk előtt ösmeretes s a hálás nemzet most készül háláját leróni iránta, azzal, hogy neki működése főterén, Keszthelyen szobrot akar állítani. És eldicsekedhetünk vele, hogy ilyen nagy férfunk több is volt, esahhogy részben még oly szegények vagyunk adakozásainkban és elismerésünkben egyaránt, hogy ugyszólván minden téren csak a legkiválóbbnak emléket tudjuk kellőképpen méltatni; részben pedig ezek a mece-

mások oly szerényen dolgoztak, hogy működésük vagy fel sem tűnt, vagy ha fel is tűnt, a rohanó idők emlékeit elhomályosította s ma csak a monda után, vagy egy elfakult írás sorából indulhatunk, ha újból a régi nyomra akarunk akadni.

Ilyen főur volt Esterházy Ferencz is, ki daczára annak, hogy a legfényesebb világi méltóságokkal dicsekedhetett, időt talált birtokainak is az akkori gazdálkodáson jóval magasabb nyívn való berendezésére, ő volt továbbá az első, ki a gazdasági szakoktatás terén hazánkban az első lépét megtette, mégis alig tudunk valamit róla s különösen azon intézményről, melyet igazságosan első gazdasági iskolának nevezhetünk.

Galántbai és fraknoi gróf Esterházy Ferencz „Fraknoi váranak és ahhoz tartozó uradalomnak, nemkülönbön Pápa, Ugod, Devecser, Gesztesi és Lentei váranak és Uradalomnak Örökös, Cseklési Majorátusnak és Uradalomnak törvényes tulajdonos Birtokosa”, mint magát czimezte, Magyarország legfelvilágosodottabb főurainak egyike volt. Mint Magyarország udvari kancelláriusának bő alkalma volt minden téren megtenni azt, a mit az akkori körülmények s a jövő szemellett tartása tőle megköveteltek s hogy hivatását jól fogta fel, kitűnik abból is, hogy ezen ország gazdaságügyének fejlesztését is szemellett tartotta, pedig e téren akkor meglehetősen indolenciával kellett megküzdnie.

Óriási kiterjedésű birtokait a legrégibb sabb rendben s magas nyívn kezelte s még Festetics György grófot is megelőzve, egyik birtokán a pozsonymegyei Szempezen (vagy Szene, Wartberg) egy internátust létesített s ezen iskola tantárgyai között az *oekonomiának* is nagy helyet engedett; az itt kitanult ifjakat pedig azután saját birtokain alkalmazta.

Ezen *nemesi collegium* megalapítására vonatkozólag Szempez közszék jegyzőkönyveiben a következő feljegyzés található: „Anno 1764. Főlséges eszászárné és koronás királyné asszonyunk Mária Theresia (stb. stb.) behozta Szenczre tisztelendő páter piaristákat, a kiknek nagyméltósága galántbai és fraknoi gróf Esterházy Ferencz magyarországi udvari cancellárius, kegyelmes földes urunk ő excellentiája etc. nemesak maga itt levő kastélyát ezen páter piaristáknak lakásul örökösén adta, de az Uraság kertjét is odaengedte és őt szerzetest is fundált ő Excellentiája. Ezen szenczi királyi Collegiumba husz magyarországbili ifjakat behelyeztetett az főlséges királyné asszonyunk és azokat egyenlő formán ruházta és tartatja is ő felsége. Mely ifjak aritmetikát, *oekonomiát*, geometriát, architecturát, szép írást és stylust is német nyelven tanulnak és Istennek segítségével jó előmennek a tanulásban. Kis iskolákat is tanítják ezen páter piaristák, de mivel erre alkalmas helyök még nincsen, tehát csak negyedik iskoláig tanítanak. Adja a főlséges uristen, hogy ezen dolog nemesak ezen szegény városnak, de ez egész országnak is hasznára forduljon.”

Mint látjuk, az *oekonomia* a tanrend kiváló helyén szerepel s hogy a mit az ifjak a katedrálról tanultak a böles piarista atyák vezetése alatt, azt gyakorlatban is elsajátíthassák, a nemes főur gazdaságát is átadta nekik kezelés végett. Mégis bárcsak ilyen szerény keretek között mozogva, az iskolának nagy jövője lett volna, ha 12 év múlva 1776. május 1-én egy óriási tűzvész nemesak hogy a községet, de a kollégiumot és majorjait is el nem pusztította volna.

Ezen körülmény azután döntő befolyással volt az intézetre, mert a gróf a királyné akaratához képest nem akarván az épületeket újból felépíteni, az iskola ugyanazon évben megszűnt, a piaristák elszéledtek s elfoglalták az országban 1773 ban felosztott jezsuiták kollégiumait.

A böles belátású földesur azonban felismerte egy ilyen iskola létjogosultságát és

szükségességét s a nevelő-intézet romjaival tallósi birtokára ment, hol akkor már egy női javító-intézetet tartott fenn s a Szempezi hozott kollégiumból Tallóson egy közönséges fiúnevelő iskolát létesített, a női javító-intézetet pedig Szempeze vitte át. Ezen javító-intézet némely okirathban, mint női fegyház is szerepel, mégis azt hiszem inkább a szegény jobbágyok kenyérkereseti forrása is volt, mert benne különféle divattárgyakat csináltak külföldi mesterek vezetése alatt, majd a főur szövéházat is épített s ennek szükségletei fedezésére az uradalom földjein nagymennyiségű festőnővényt is termeltek.

Ezen idő alatt azonban a volt kollégium épületei teljesen renováltatván, 1782. évben a tallósi fiúnevelő-iskola ismét visszakerült Szempeze s most már a tananyag is jobban lett körvonalazva, a mennyiben a tanulókat párhuzamosan két szakra: a katonaira és *gazdaságira* képezték ki. Hogy miért éppen a két szakra, ez az akkori kor szellemében leli magyarázatát. Mint tudjuk, csakis a katonai pálya volt olyan, mely után a nemzet ifjúsága törekedett s a ki ezen nem boldogult vagy éppen nem akart katoná lenni, otthon maradt gazdálkodni és táblalabráskodni. A főur tehát megértette a kor szavát s egyrészt a királynének nevelt kitűnő hadfiakat, másrészt az agrár államról is gondoskodott, a mi mellett nagyszámu birtoka részére magának is szakképzett gazdatisztet nevelt.

Mindjárt az így ujjaalakított intézet első évében 108 fiú kapott abban teljes ellátást s az intézet termei egyrészt gyönyörű gazdasági felszereléssel, másrészt teljes katonai szertárral voltak ellátva. Berendeztek nagyszerű, 9 hold terjedelmű lovaglóiskolát, mely másfél öl magas kőfallal volt bekerítve; alakítottak szép freskókkal díszített tágas vivótermet, az intézet istállóiban pedig a legnemesebb loanyag állt a „reitsport” gyakorlására.

Viszont a gazdasági szakoktatás gyakorlati részének kibővítésére rendelkezésre állt az egész 2000 holdas birtok, a gulyával és birkákkal telt istállók, egy szeszgyár a szomszéd majorságon, a szövéház és a majorkák tökéletes eszköz- és gépleltára.

Igy szolgálta a gazdasági kulturát sok évig egyedül a szempezi kollégium, egyrészt dicsőségére az Esterházy-névrnek, másrészt a hazai gazdaság kiváló hasznára. Sajnos a század utolsó éveiben érthetetlen okoknál fogva azonban megszűnt, ugylátszik akkor, midőn a szarvasi gazdasági iskola, a keszthelyi Georgikon s hovatovább több más gazdasági intézet létrejött, bizonyára nem bírván konkurrálni ezen kizárólag gazdasági iskolának gyorsan növekedő renoméjával.

Ma ezen intézet épületei gazdasági célokra használatnak; az egykor pompás tornateremben gabonagarmadák fekszenek s a szép freskókból csak itt-ott látszik már valami, a hova még az idő romboló keze el nem ért. A nagy gyakorló téren, melyen egykor vitézi tornák tartattak, most gyönyörű gyümölcsös és zöldséges kert van; a többi épületek pedig tisztí és eselédlakásoknak, istállóknak és pajtáknak vannak használva; az egykori nagyságból mi sem maradt más, mint a „Stift” név, mely az egykori híres kollégiumot jellemzi s mely ma is erősen tartja magát.

Mint látjuk, tehát a magyar mezőgazdaság történelmére fontos jelentőséggel bír Szempez, mert nemesak hogy ez volt az első iskola hazánkban, mely az *oekonomiával* foglalkozott, de ha fenn sem maradt, okvetlenül bebizonyította azt, hogy egy oly államban, mint hazánk, melynek akkor még sem ipara, sem kereskedelme nem volt, milyen fontossága a földművelés. Mint némi csekély adatot különben még azt is felhozhatom, hogy ezen mezővároskának máig is híres vásárjai már a XVII-ik századtól nagyfontosságúak voltak

s a nem távol fekvő Bécs állatszükségletének nagy részét itt fedezte.

A multak nagy emlékein elmerengve jár a mai kor gyermeke e városka utcáin, bámulja a régmúlt idők nagy dicsőségét, melyből, mára csak a csendes, de áldást hozó munka maradt fenn.

És ha hallja a város mellett elrepülő vonat éles füttyét; látja az állomás felé siető tejszállító koczik kannáit, melyek tartalmát holnap reggel már egy világváros lakói fogják elfogyasztani, hallja a szántóföldet mélyen felhasogató gőzeke tompa dübörgését és a mező termését learató gépek ketyegő zakatolását; ha látja a városka élénk kereskedelmét s meggyőződik iparának haladásáról, szembeállítva ezeket a dicső múlt kezdetlegességeivel, eszébe jut, hogy ezt a nagy művet, már az elenyészett ősök is segítettek előkészíteni s kell, hogy irántuk a hála felébredjen szívében.

Emlékszobrot ma még csak legkiválóbbjainknak emelhetünk, de ez nem zárja ki azt, hogy elismerésünkkel és megemlékezésünkkel a többi kiválóknak is ne adózzunk.

Ugy gondolom a „Gazdatisztek Lapja” tisztelt olvasói szívesen értesültek róla, hogy hol volt az első, elődeinket tudományosan kiképzett gazdasági iskolánk, hogy legalább megemlékezésünkkel mi is leróhassuk hálánkat s ennek előtt tartásával vettem a tollat kezembe én is, midőn ezen rövidke czikkem megírásához fogtam.

Christélyi Béla.

Utmutatás az észszerű és természetszerű gazdálkodásra.*)

Fenti czim alatt ifj. *Wenninger* Mátvás a Szent Benedek-rend gazdatisztkje figyelemreméltó, gyakorlati irányú művet írt, mely foglalkozik a gazdálkodási üzem, növénytermelés, állattenyésztés, szőlőművelés és gazdasági ipar összes ágaival, tárgyalja a nagybirtokok szervezését, igazgatását s becselést s végszavában munkáviszonyainkkal és a szociálizmus kérdésével foglalkozik. Ifj. *Wenninger* Mátvás régi munkása a gazdasági szakirodalomnak s jelen műve is úgy gyakorlatiaság, mint hasznavehetőség szempontjából valóban elismerésre érdemes.

Művének megírásánál szerzőt egyúttal nemes czél is vezérelte, mert a *munkájából befolyó jövedelem felét a gazdatisztek nyugdíj-intézetének ajánlotta fel.*

Ha *Wenninger* munkája már belső értékénél fogva is a gazdaközönség figyelmére méltó, annyival inkább szolgál rá a gazdatisztek pártolására, akik a mű megszerzésével nemesak hasznos könyv birtokába jutnak, de egyben a nyugdíjintézet alapvagyónának gyarapításához is hozzájárulhatnak.

Reméljük, hogy a gazdatiszti kar *Wenninger* nemes elhatározását a maga részéről honorálni fogja azzal, hogy a szóban forgó művet megszerzi s a mű árának csekély összegével gyarapítani fog igyekezni nyugdíj-intézetünk alapvagyónát. A munka ára 1 frt, ajánlott bérmentes küldéssel 1 frt 24 kr. Megrendelhető az egyesület irodájában. *J. P.*

Tejgazdasági Zsebnaptár. Megjelent a *Tejgazdasági Zsebnaptár*, az 1900-ik évre. Szerkeszti és kiadja *Jeszenszky Pál* az OMGE. titkárja. E zsebkönyvet kiváló haszonnal használhatják mindazok, akik tejgazdaságok kezelésével foglalkoznak. A mű bolti ára 2 forint. A *Gazdatisztek Országos Egyesülete* tagjai 1 forint 50 krért ajánlott bérmentes küldéssel 1 forint 65 krért rendelhetik meg szerzőnél (Budapest, Köztelek).

*) A közleményt egyesületünk t. tagjainak szíves figyelmébe ajánljuk. Szerk.

Állás hirdetések.

E rovatban díjtalanul közöljük a „Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete” minden állást kereső tagjának hirdetését 2 hónapon keresztül.

Az állást keresők, bizonyítvány másolataikat tartoznak irodánkhoz beküldeni.

Az állást adó földbirtokosokat tisztelettel kérjük, hogy betöltendő állások esetén egész bizalommal szíveskedjenek irodánkhoz fordulni. Az állás betöltésére előjegyzett gazdatisztek bizonyítványmásolatait kívánatra bérmentve és díjtalanul küldjük meg; de ezeknek tekintés utáni visszaszármaztatását kérjük. Elegendő csupán az illető hirdetés előtt álló számra hivatkozni.

E rovat díjtalanul áll rendelkezésre a betöltendő állásokat hirdetni óhajtó földbirtokosoknak is, ha egyesületünk tagjai sorába lépnek.

Állást keresők.

Főtiszt, kezelői vagy intézői állás betöltésére ajánlkoznak:

226. Tőkéri vagy más bizalmi állást keres 29 éves okt. gazda, ki több évig mint kezelő tiszt és jelenleg mint számtartó van alkalmazva.

227. Gazdasági tanintézetet végzett okt. gazda, a ki magyarul, oroszul és tótul beszél s némi gyakorlatlással is bír, megfelelő állást keres.

228. Földműves-iskolát jeles sikerrel végzett 26 éves róm. kath. vallású katonaviselő, egyén, ki másfél évi gyakorlatlással bír, nov. 15-ére ismét állást keres. Járta utca a külső, mint a belső gazd. teendőket, u. m. czukorrépa, dohánytermelés, tehenészet stb. iradai teendőket. Címe a kiadó-hivatalban.

229. Intézői állás keres egy M.-Óvárott végzett 15 évi kitűnő gyakorlatlással bíró s jelenleg is nagy uradalomban működő 37 éves róm. kath., nős, gazdaságot.

230. 25 éves, róm. kath., okt. gazdasági, ki több évi gyakorlatlással bír és a szőlő- és borszemesítés felsőbb tanfolyamot végezte; a magyar, német és szerb nyelvet szőben és írásban bírja, szerény gazdasági,

Betöltendő állások.

Ajánlatok az ügyvezetéshez küldendők.

67. Trensényi nagyobb grófi birtokra egy erdőiskolát végzett kis családú főerdőkerestető. Javadalmazása: évi fizetés 240 frt, 600 liter rozs, 600 liter árpa, 200 liter buza, 100 liter hüvelyes vetemény, 600 négyszöglet szántó, lakás gyümölcsös kerttel, tűzifa szükséglet szerint, egy tehéntartás, mintegy évi 20 frt lövőpénz s az eladott erdőtermékek után osztalék. Feltétel a magyar, vagy német nyelven kívül a tót nyelv bírása és jó bizonyítványok. Felmondási idő 3 hó. Az állás nov. 1-én betöltendő.

68. Nagyobb grófi uradalomban ispáni állás betöltendő be, javadalmazás körülbelül 1100 frt, mindent beleértve. Pályázhatnak akadémiát, vagy felsőbb gazdasági tanintézetet végzett, a magyar és német nyelvet bíró gazdatisztek.

69. Grófi uradalomban irnok kerestetik. Fizetés évi 150 forint és ellátás. Pályázhatnak gard. tanintézetet v. akadémiát végzett, a magyar és német nyelvet bíró, a külső gazd.

valamint az iradai teendőket jártas egyének.

70. Slavonába egy nagyobb uradalomba 2 irnok kerestetik. Pályázhatnak gazdasági tanintézetet végzett fiatal egyének, kik a magyar és német nyelvet szőben és írásban bírják.

71. Szőlőfelügyelő, aki magasabb szőlőszeti tanfolyamot végzett és a szőlő telepítése, kezelése körül már gyakorlatlással bír, románul beszél, egy telepítés alatt levő szőlőben azonnal alkalmazást nyer. Előnyben részesül az, aki földműves-iskolát végzett és a méhészethez is ért.

Fizetés 300 frt és konvenzió, szabad lakás, fűtés, 2 kat. hold föld.

72. Nagyobb grófi birtokra egy intelligens erdő-tiszt kerestetik; az erdőszethen való jártasság, valamint a térképezésben való kellő gyakorlat megkívánatik. Évi javadalmazás: 700 frt készpénz, műszer használatért 150 frt. 4 hold (1200 □) 3 szarvasmarhatartás, 3 borjutar-tás 1 éves koráig, 1 hold kert, 16 m² lágy hasábf.

Kedvezmények egyesületi tagok részére.

1. Politikai napilapok, szakközlönyök, szép-irodalmi és élezipapok.

A kedvezményt adó lapokra a „Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének tagjai” kedvezményes áron, az egyesületi iroda útján fizethetnek elő.

Állategészség. Folyóirat állategészségügyi és állattenyésztési ismeretek terjesztésére. Szerkeszti dr. Ritz István. Kiadóhivatal Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 28. Előfizetési ára 3 frt, tagjainknak 1 frt 50 kr., árengedmény 50%.

Budapest. Képes politikai napilap. Kiadóhivatal Budapest, Sarkantus-u. 3. Előfizetési ára egy évre 12 frt. Tagjainknak 9 forint, árengedmény 25%.

Borászati Lapok. XXX. évfolyam. Szerkeszti Baross Károly. Előfizetési ára egy évre 5 frt, fél év 2 frt 50 kr. Tagjainknak egész évre 4 frt, fél év 2 frt. 20%.

Egyetértés. Polit. napilap. Kiadóhivatal Budapest, IV., Pappnövelde-utca 8. 32-ik évfolyam. Előfizetési ára 20 frt helyett, 14 frt, árengedmény 30%.

Képes Néplap. Előfizetési ára 1/4 évre 70 kr., 1/2 évre 1 frt 20 kr. Egyesületünk tagjai iradánk útján 15% kedvezményrel fizethetnek elő a lapra.

Magyar Bazar. Wohl Janka dívatlapja. Kiadóhivatal Bpest, Ferencz-telep 3. Megjelenik havonként 4-szer. Előfizetési ára 1/4 évre 2 frt, tagjainknak 1 frt 60 kr. 20%.

Magyar Gazdak Lapja. Gazdasági szakközlöny. Kiadóhivatal Budapest, V., Akadémia-u. Előfizetési ára egy évre 8 forint, tagjainknak 4 frt. árengedm. 50%.

2. Gyárosok és kereskedők.

Bücher Rudolf. Budapest, VII., Nagymező-utca 68. Ékek és egyéb tulajmivelő eszközök, áreng. 10%.

Brázay Kálmán. Budapest, IV., Múzeum-körút 23. Fűszer- és gyarmatárak után 2%, sós-borszesz, 20%.

Brünner Testvérek. Budapest, IV., Koronaherceg-utca 3. Lámpák, lámparészek és lámpások, 10%.

Calderoni és tsa. Bpest, Váci-utca 30. Optikai tárgyak, szemüvegek, látóeszközök, hőmérők, 10%.

Ditmar R. Budapest, V., Föld- és Nádor-utca sark. Lámpák, lámparészek, lámpások, áreng. 5%.

Dóna Döme és Fia. Budapest, IV., Mária-Valéria-utca. Papír, irószerek, nyomtatványok és folyóiratos könyvek raktára, áreng. 5%.

Elsinger M. J. és fia. Budapest, V., Thonet-udvar. Vízmentes szövetek, ponyvák, zsákok, kendertömlők, esőköpeny és gazdasági sátorok, árengedmény 5%.

Fairbanks mérleg- és gépgyár r.-társ. Budapest, Andrássy-u. 14. gazd. gépek, tizedes és százados mérlegek 10%.

Feldmann és Kádár. Budapest, VI., Teréz-körút 34. Műszaki és gazdasági kellékek, számszámok, fűszerek és reszelők. Orosz és amerikai henger- és gépjelölajok, olíva gépjelölaj, 15%.

Freund A. és Fia. Budapest, IV., Koronaherceg-utca 3. Nyergék, lószere-

Magyar Hírlap. Politikai napilap. Kiadóhivatal Budapest, V., Honvéd-u. 4. Előfizetési ára 14 frt. Egyesületünk tagjai iradánk útján 15% kedvezményrel fizethetnek elő a lapra.

Magyar Nők Lapja. Kiadóhivatal Budapest, V., Hold-utca 25. Előfizetési ára egy évre 6 frt, tagjainknak 3 frt áreng. 50%.

Pesti Napló. Politikai napilap. Kiadóhivatal Budapest, VI. Teréz-körút 23. Egész évre 14 frt helyett 12 frt, fél évre 7 frt helyett 6 frt, negyedévre 3 frt 50 kr. helyett 3 frt. 14-30%.

Politikai Ujdonságok. Előfizetési ára 1/4 évre 1 frt 25 kr. Egyesületünk tagjai iradánk útján 15% kedvezményrel fizethetnek elő a lapra.

Urabátyám Humorisztikus hetilap. Kiadóhivatal Budapest, IV., Egyetem-u. 4. Előfizetési ára egész évre 8 frt, tagjainknak 6 ft. 25%.

Üstökös a legrégebb magyar élezipap. Kiadóhivatal Budapest, Honvéd-utca 4. 41-ik évfolyam. Előfizetési ára egész évre 8 frt helyett 6 frt. 25%.

Vasárnapi Újság. Kiadóhivatal Budapest, IV., Egyetem-u. 4. Előfizetési ára 1/4 évre 2 frt, egész évre 8 frt. Egyesületünk tagjai iradánk útján 15% kedvezményrel (1/4 évre 1 frt 70 kr., egész évre 6 frt 80 kr.-ért) fizethetnek elő a lapra.

Vászon, fehérnemű, női és uri divatcikkek, szövött-áru, árengedmény 5%.

Kontur Alajos. Budapest, IV., Lipót-utca 10. Üveg és porcellán készletek és használati edények: képezetek és tábla-üveg raktár, áreng. 10%.

Kunz József és tsa. Budapest, V., Deák-ter 1. Vászon, fehérnemű, szőnyeg és pokrócz árúk 5%.

Kühne Ede Moson. Budapest, VI., Váci-körút 57/a. Kizárólag hazai gyártású gazdasági gépek és eszközök gyári árából, 10%.

Kirner József. Budapest, IV., Szervita-ter 2. Vadászfegyverek és vadász-kellékek, forgópisztolyok stb.-ből (töltények és egyéb löszerek kivételével) 10%.

Lakos Nándor Friedländer József mezőgazdasági gép- és szélmotor- és szivattyúgyár magyarországi vezérképviselete és főraktára Budapest, Külső-Kerepesi-ut 1. sz. Árengedmény 15-17% ig.

Leitersdorfer D. és Fia Budapest, IV., Koronaherceg-utca 6. Kész férfi és női ruha-raktár, ruha szövetek, árengedmény 5%.

Molnár és Moser. Budapest, Koronaherceg-ut. 9. Illatszerek, szappanok, háztartási és gazdasági cikkek, gyógyárúk, vegyszerek, kötszerek, árengedmény 10%.

Lászlóczky Gyula. Budapest, IV., Egyetem-u. 7. Férfi és női ruha-raktár, 5%.

3. Szállodák.

A szállodák által adott árkedvezményt csakis egyesületünk tagjai vehetik igénybe, tagsági igazolványuk (tagdíj felzetési nyugta) felmutatása mellett.

Continental szálloda. Budapest, V., Nádor-u. 22. a szobák árából 10%.

Erzsébet Királyné szálloda. Bpest, IV., Egyetem-u. 5. a szobák árából 20%.

London szálloda. Budapest, Váci-körút 65. a szobák árából 10%.

Metropole szálloda. Budapest, VIII., Kerepesi-ut. Udvari szobák árából 10% utcai szobákról 20%.

Fürdőkedvezmények.

Az alább megnevezett fürdőigazgatóságok, a kezelésükben levő gyógyfürdők igénybevétele esetén, egyesületünk tagjainak az alábbi kedvezményeket engedélyezik:

„Szállás” az utóidényben 50% kedvezményt ad.

„Szőfok” tagjainknak tagsági igazolványuk bemutatása esetén a szoba áránál az elő- és utóidényben, június és szeptember hónapokban 50%, a fürdőidényben július és augusztus hónapokban 20%-ot.

„Herkulesfürdő” aug. 25-től szeptember hó végéig 50% lakás és fürdőkedvezményt nyújt.

„Buzsáfürdő” tagjainknak, kik a nevezett fürdőszállodáiban vesznek lakást a fürdőárakból (lámpafürdő kivételével) valamint az étkezésnél 20-20% árkedvezményt nyújt.

„Iglófürdő” ha a családtagjai a családfővel együtt a fürdőben tartózkodnak: az elő- és utó- évadban: a szobák árából

Magyar fény- és lámpa-áru gyár r.-t. Budapest, V., Gizellátér 1., VI. Teréz-körút 1., VIII. Űllő-ut 2. Pozsony, Lőrincz-kapu-u. 1. és Kolozsvár, Híd-u. 20. sz. Lámpák, lámparészek, lámpások árengedmény 10%.

Melichár Ferencz. Budapest, Nagymező-utca 68. Vetőgépek, áreng. 10%.

Neoschil Alajos. Budapest, IV., Váci-utca 27. Kötőszerek és szőszeti cikkek, sérvkötők, gummitűlőlegességek, 10%.

Rigler József Ede. Pápineműgyár részv.-társ. Budapest, Erzsébet-ter 19. Irószerek, iróasztali berendezések, gazdasági nyomtatványok és könyvek, 10%.

Szántó és Glass. Budapest, IV., Múzeum-körút 37. Uri fehérnemű, ingek, kézek, gallérok, áreng. 5%.

Szenassy és Reimann. Budapest, IV., Ferencz-telep 9. Papír, iradai felszerelések, nyomtatványok, levélőkönyvek, áreng. 10%.

Szőnyegház. Budapest, IV., Károly-körút 26. Szőnyegek, függönyök, terítők, ágyneműk, vasutortok, pokróczok és lakásberendezési cikkek, áreng. 10%.

Szűcs Zsigmond. Budapest, VI., Nagymező-utca 68. Széna-gyűjtők, triurók, rosták, tengeri morzsolók, szeszkavágyók, daráló járgányok, borsajtók és vizők, mérlegek s egyéb gazdasági eszközök, áreng. 12%.

Nádor szálloda. Budapest, IV., Várház-körút 2. a szobákról 25%.

Páris szálloda. Budapest, Váci-körút 25. a szoba árakból 10%.

Sziklay Sándor „József főherceg” szálloda. Budapest, Kerepesi-ut 79., a központi személy-pályaudvar átellenében, a szobákról 20%.

15%-ot, az ágyneműk árából 15%-ot, gyógy- és zene-díjakból 50%-ot. A fő-évadban június 25-aug. 25-ig a) a szobák árából 10%-ot, b) az ágyneműk árából 10%-ot, c) a gyógy- és zene-díjakból 50%-ot.

„Rácfürdő” 1. Uri gőzfürdőjegy, mely vasárnap és ünnepnapokon délelőtt nem érvényes 30 kr. 2. Uri gőzfürdőjegy, vasár- és ünnepnap délelőtti használatra 40 kr. 3. Női gőzfürdőjegy, mely egész éven át naponta reggel 7 órától délután 5 óráig érvényes 35 kr. Ezen jegyek elsőosztályú kő- vagy kádfürdő (iepedővel) használatra érvényesek. E jegyek a Rácfürdő pénztáránál készpénzfizetés és a nálunk haphatatlanságok átadása mellett válthatók.

Az Orsz. Gépész-Egyesület a gépészet minden ágában szakavatott gépészeket minden időben díjtalanul elhelyez. Budapest, VI., Váci-körút 33. sz.

Az Orsz. Magyar Gazd. Egyesület tulajdona.